

Zdroje plynu pro ČR po roce 2022

Česká republika podobně jako celá střední Evropa zažívá zásadní proměnu importního portfolia v oblasti dodávek plynu. V průběhu roku 2022 došlo k postupnému omezování dodávek ruského plynu do regionu střední Evropy a zejména do Německa, odkud čeští zákazníci dominantně odebírají plyn. Po úplném zastavení přepravy plynu přes plynovod Nord Stream na konci srpna 2022 se přestal ruský plyn také dostávat do české přepravní soustavy.

Až na výjimky realizované v průběhu druhé poloviny listopadu a v prosinci loňského roku, kdy do ČR opět proudily objemy nižších jednotek milionů metrů krychlových denně ze Slovenska, se podařilo ruský plyn z portfolia dodavatelů nahradit jinými zdroji.

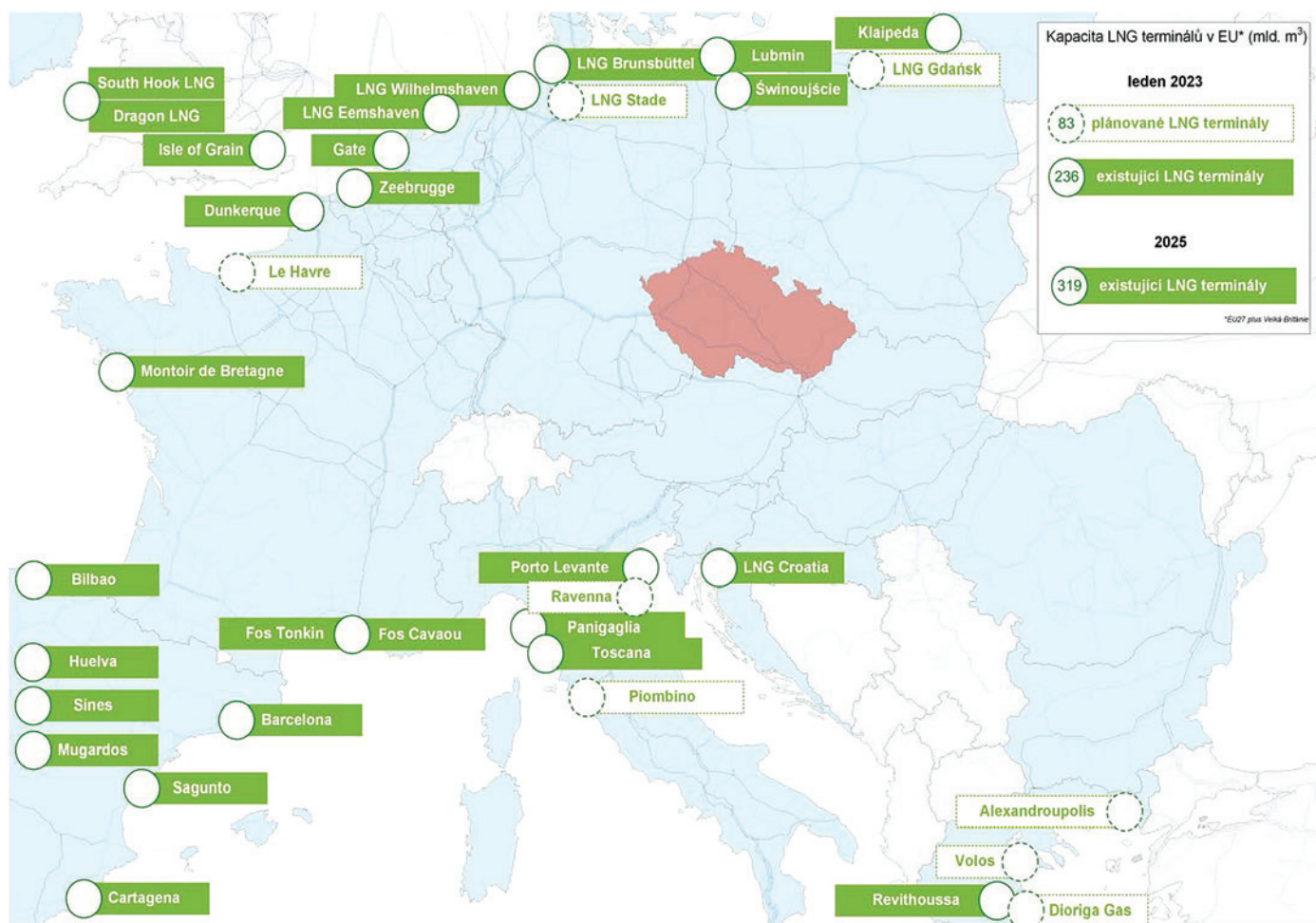
Portfolio zdrojů plynu, které ČR dnes využívá a které bude zajišťovat dostatek plynu v následujících minimálně pěti letech, odráží mix dodavatelů plynu v celé EU. Obrázek 1 srovnává vývoj dodávek plynu z různých destinací či zdrojů do členských zemí EU (včetně Velké Británie) v roce 2021 a 2022. Z obrázku je patrná proměna hlavního zdroje plynu, kterým se postupně stává zkapalněný zemní plyn (LNG) na úkor takřka výhradně ruských dodávek. Tento trend by měl pokračovat i v následujících letech s tím,

že LNG by mělo vytlačit ruský potrubní plyn z evropského dodavatelského mixu úplně. Alespoň takto se dohodli představitelé členských zemí v květnu loňského roku přijetím tzv. REPowerEU plánu, který podporuje diverzifikaci dodávek plynu pomocí LNG a odchod od ruského plynu nejpozději k roku 2027.

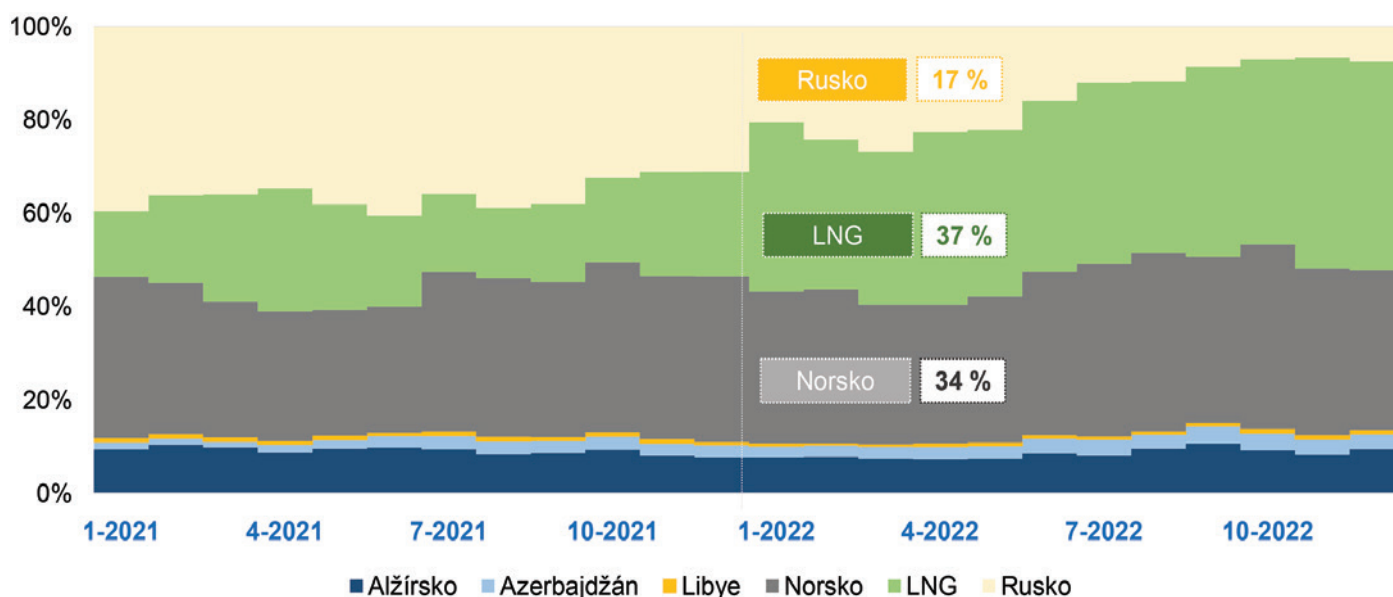
V průběhu roku 2022 se pozice ruských dodávek na evropském trhu postupně snižovala z původních téměř 40 % až k 17 % na celoroční úrovni a až k 7, resp. 8 % v měsících listopadu a prosinci. V průběhu ledna 2023 ruské dodávky dále oslabovaly pod vlivem nižších cen plynu na evropských trzích, které znevýhodňují ruský plyn pro případné odběratele také z čistě obchodního hlediska. Dodávky ruského plynu zasloužené na bázi dlouhodobých kontraktů, jejichž cenotvorba odráží ceny plynu na evropských trzích v předcházejícím měsíci, vycházejí v obdobích klesajících cen draž než nákupy na evropských trzích.

Nutno dodat, že náhrada ruských plynovodních dodávek pomocí LNG neznamena zatím automatické nahrazování ruského plynu jako celku. V roce 2022 se Rusku podařilo dodat do zemí EU více LNG než v předchozím roce (přibližně 21 mld. m³ plynu po regazifikaci). Česká republika nicméně veřejně deklaruje zájem o dodávky LNG, které nebudou pocházet z Ruska.

V případě české přímé účasti na využívání terminálu v nizozemském Eemshavenu lze původ LNG poměrně dobře ohlídat. V si-

Obr. 1 Existující a plánované LNG terminály v EU27 (plus Velká Británie)

Obr. 2 Podíl dodávek plynu do EU27 (plus Velká Británie) z různých zdrojů

tuaci, kdy pro české zákazníky nakupuje plyn jiný velkoobchodní zahraniční subjekt, naopak nelze možnost dodávek i ruského plynu vyloučit.

Pro české zákazníky je důležité, že němečtí obchodníci, kteří patří k největším dovozcům plynu do ČR, mají svá diverzifikovaná portfolia postavená na dovozu plynu z Norska a LNG poskytovaném pomocí nizozemských, belgických a nyní už také třech domácích LNG terminálů. Další rozvoj terminálů nejen v Německu, ale také v dalších zemích EU přímo či nepřímo propojených s plynárenskou soustavou ČR sehraje zásadní roli v rychlosti a rozsahu budování nového portfolia dodavatelů.

Aktuálně disponují země regionu střední Evropy (ČR, Slovensko, Polsko, Maďarsko, Chorvatsko, Slovinsko, Rakousko, Německo) již pěti LNG terminály s celkovou kapacitou 24 mld. m³ ročně. Polský terminál ve Świnoujście však má letos navýšit svou kapacitu, která by pak měla činit téměř 8 mld. m³ ročně. Také stávající flotila tří německých plovoucích terminálů by se měla ještě v letošním roce rozšířit přibližně dvojnásobně (na 30,5 mld. m³ ročně). Celkově se tak ke konci roku 2023 v regionu střední Evropy rozroste regazifikační kapacita na úroveň přes 40 mld. m³.

Takové množství stále nedosahuje ani poloviny historických hodnot dodávek ruského plynu do tohoto regionu. Nicméně v souvislosti s cíleným snížením spotřeby plynu, realizací nových plynovodů (Baltic Pipe), maximalizací přepravních toků z Norska a Ázerbájdžánu a dobrou dostupností terminálů v Nizozemí, Belgii či severní Itálii můžeme předpokládat, že dodávky ruského plynu do ČR nebudou ani v roce 2023 již potřeba.

V následujících třech letech pak díky rozvoji dalších německých a polských terminálů může regazifikační kapacita v regionu dosáhnout až 77 mld. m³ ročně. Také dodávky plynu z Ázerbájdžánu budou vyžadovat další investice, aby nad rámec dnešních 12 mld. m³ ročně dosáhly na očekávaných 20 mld. m³ ročně.

Ruský plyn se pak velmi pravděpodobně stane čistě marginálním zdrojem nebo z portfolia dodavatelů do EU vypadne úplně ještě před rokem 2027.

Evropský plynový mix závislý do velké míry na spotových dodávkách LNG bude způsobovat výraznější cenovou volatilitu a tlačit cenu vzhůru v době rostoucí poptávky po plynu na jiných trzích, zejména v Číně a východní či jihovýchodní Asii. Při dostatečné zkapalňovací kapacitě, které by se měla po roce 2025 na světových trzích objevit, by zase v dobách klesající poptávky měly spotové dodávky LNG určovat cenové dno na evropském trhu, tak jak jsme byli zvyklí v letech předcházejících.

Přes všechny spíše pozitivní zprávy ohledně zásobování plynem v průběhu topné sezóny 2022/2023 je však třeba udržet trend nižší poptávky na rozumné úrovni. Teplotně příznivé podmínky této sezóny sehrávají velmi důležitou úlohu v dosavadní průběhu nahrazování ruského plynu. V případě souběhu řady okolností, které nedokážeme přímo ovlivnit (prudký nárůst poptávky v Asii, topná sezóna trvající do půli května, pokračující hluboké problémy jaderných elektráren ve Francii, havárie či výpadky v provozu LNG terminálů apod.), se mohou ukázat dnešní neruské zdroje plynu jako nedostatečné pro přípravu na topnou sezónu 2023/2024.

Byť EU udělala za poslední rok velký krok k plynové nezávislosti na Rusku, ještě stále nemá vyhráno. Vedle dotažení plánovaných regazifikačních projektů čekají členské státy či EU jako celek vyjednávání o dlouhodobých dodávkových kontraktech. Pokud se České republice podaří takto zajistit alespoň dvě třetiny poptávky s blízkovýchodními či americkými producenty, je na nejlepší cestě nabídnout českým zákazníkům stabilní zdroj cenově dostupného plynu.

Mgr. Michal Kocůrek, EGÚ Brno